

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МУЗИКИ НА ЗАНЯТТЯХ З ПОСТАНОВКИ ГОЛОСУ

У статті розглядається питання формування професійної компетентності майбутнього вчителя музики на заняттях з постановки голосу. Поняття розвитку професійної компетентності розглядається як сукупність професійних якостей та знань, які проєктуються на вміння, необхідні для успішного здійснення професійної діяльності.

Ключові слова: професійна компетентність, професійне формування особистості, музична вокальна освіта.

В статье рассматривается вопрос формирования профессиональной компетентности будущего учителя музыки на занятиях по постановке голоса. Понятие развития профессиональной компетентности рассматривается как совокупность профессиональных качеств и знаний, которые проецируются на умения, необходимые для успешного осуществления профессиональной деятельности.

Ключевые слова: профессиональная компетентность, профессиональное формирование личности, музыкальное вокальное образование.

The article discusses the formation of professional competence of future teachers of music in the classroom setting with voice search for the best forms of this process. The concept of professional competence as a set of professional skills and knowledge, designed to skills necessary for successful professional activity.

Keywords: professional competence, professional identity formation, vocal music education.

Сучасні орієнтири вітчизняної вищої освіти зумовлюють пошук нових напрямів у формуванні особистості професіонала високого гатунку, здатного осмислювати, а головне – поділяти цінності сучасного полікультурного світу, неухильно збагачуючи їх елементами національної культури.

За умови трансформації українського суспільства і формування нової парадигми освіти підвищується роль музичної освіти взагалі і предмету «Постановка голосу» – складової частини цієї освіти, як навчального предмету, головну мету якого визначає здатність майбутніх педагогів-музикантів до міжкультурного спілкування, спрямованості у них професійної компетентності та її важливих складових – соціокультурної, комунікативної, методичної компетенцій, достатніх для здійснення якісного та ефективного процесу викладання музичних дисциплін.

Категорія «компетентність» – результат нового підходу до оцінки людських ресурсів. Компетенція (з лат. *competencia*) означає коло питань, в яких людина добре обізнана, володіє пізнаннями і досвідом. «Компетенції – це уза-

гальнені способи дій, які забезпечують продуктивне виконання професійної діяльності» [3].

У концепції О.Олексюк підкреслюється, що в сучасних умовах активізується процес пошуку нових стратегій та інноваційних технологій. Однак при цьому важливо, щоб в умовах модернізації вищої мистецької освіти вдалося підготувати фахівця широкої професійної компетентності, яка включає не лише кваліфікацію, визначену системою набутих знань, умінь і навичок, а й базові особистості якості, а також універсальні вміння й здібності, які характеризуються ширшою сферою застосування і визначаються як ключові [4, с.113].

Ключові компетентності розглядаються як основний освітній результат, до яких належать універсальні для соціальної адаптації та розвитку духовного потенціалу мистецькі компетентності.

Проведений аналіз літератури дозволяє зробити висновок про те, що сучасні вчені (А.Вербицький, О.Овчарук, О.Олексюк, В.Серіков, В.Слободчиков) компетентність розглядають як професійну грамотність, ступінь кваліфікації спеціаліста, як рівень розвитку особистості й культури.

Більшість дослідників до сутнісних характеристик компетентності відносять: поглиблене знання предмета; постійне оновлення знань для вирішення професійних завдань; представленість змістового і процесуального компонента.

На відміну від традиційних характеристик професіоналізму – знань, умінь і навичок, у понятті «компетентність» підкреслюються такі якості, як: інтегративний і творчий характер; висока ефективність результату; практико орієнтована спрямованість освіти; співвідношення критерію з ціннісно-смісловими характеристиками особистості; формування мотивації самовдосконалення; академічна і трудова мобільність [4].

В своїх працях вище названі автори роблять висновки, що: 1) мистецька компетентність майбутнього вчителя музики передбачає синтез знань з історії, теорії, методики викладання, зокрема, художньо-творчих умінь в галузі виконавства та досвіду практичної художньо-освітньої діяльності, що дає змогу майбутньому фахівцю успішно здійснювати професійні функції; 2) зокрема, О. Олексюк [4] робить висновок, що когнітивно-пізнавальний компонент мистецької компетентності майбутнього вчителя музики визначає здатність студентів до набуття знань у галузі мистецтва і передбачає розвинений інтерес до художньо-пізнавальної діяльності; широку ерудованість у системі національної і світової художньої культури; 3) емоційно-ціннісний компонент мистецької компетентності майбутнього вчителя музики передбачає спроможність майбутнього фахівця до самостійної виконавської і словесної інтерпретації музичних образів; 4) діяльнісно-творчий компонент мистецької компетентності майбутнього вчителя музики спрямовує на вироблення у студентів професійних орієнтирів, спрямовує формування мистецької компетентності в річище майбутньої художньо-виховної діяльності.

Мета статті – переосмислити цінності вокально-педагогічної підготовки майбутнього вчителя музики в контексті компетентного підходу.

Одним із важливих аспектів проблеми підготовки музикантів-педагогів до професійної діяльності та її постійне вдосконалення є розкриття й наукове обґрунтування її сутності, яка включає не лише особливості процесу онов-

лення, внесення нових елементів у традиційну систему підвищення її підготовки у вищому навчальному закладі, а й характеристику їх професійних компетенцій.

Вивчення предмету «Постановка голосу» узагальнює і поглиблює мистецтвознавчу, культурологічну й естетичну компетенцію студентів, дає їх знання про найвизначніші зразки всесвітнього вокального мистецтва, сприяє формуванню гуманістичної спрямованості студента, здатного брати участь у діалозі культур, розвиває його творчі здібності.

Професійна вокальна підготовка майбутнього фахівця музичної освіти в руслі сучасних тенденцій охоплює процес оволодіння студентами інноваційними технологіями навчання та виховання, спеціальними знаннями, вміннями, навичками для повноцінного включення їх у професійно-вольові стосунки, знаннями прийомів творчої адаптації до змісту та структури професійної діяльності, а також розвиток кожного студента, підвищення індивідуального потенціалу та креативних можливостей майбутнього вчителя музики.

До педагогічних умов ефективної реалізації основних положень формування мистецької компетентності майбутнього вчителя музики вчені відносять: забезпечення суб'єктивного ставлення до мистецької інформації, спонукання студента до аналізу та аргументації вибору у власній інтерпретації музичних творів; забезпечення досвіду застосування мистецьких закономірностей у виконавській практиці забезпечується систематичними спонуканнями студентів до стильової класифікації навчального матеріалу та усвідомлення жанрових ознак творів; набуття студентами досвіду варіативної роботи над музичним твором.

Специфіка музично-педагогічної діяльності органічно пов'язує педагогіку з музичним виконавством. При цьому зміст цих сторін діяльності визначає фаховий профіль музиканта-педагога. Вокально-виконавська діяльність майбутнього вчителя музики передбачає його різнобічну освіченість, наявність вокально-виконавської культури, знайомство із суміжними царинами мистецтва, професійну компетентність, багатство емоційного світу, оскільки без розвинутої здатності сприймати і співпереживати він не зможе вплинути на сферу почуттів своїх майбутніх учнів.

Необхідність виховувати музикою за допомогою вокального мистецтва потребує вільного володіння голосом, а отже – значної уваги до формування вокально-виконавської культури студента, що передбачає, з одного боку, осягнення, авторського змісту та формування власної виконавської концепції, з іншого – знаходження та вдосконалення засобів її реалізації. Це вимагає досягнення збалансованості між доцільними виконавськими прийомами вокальної виразності й високопрофесійним рівнем технічного вокального апарату для відображення глибини образно-художнього світу твору, що виконується.

Виконавська культура майбутнього вчителя музики, яку можна визначити як готовність педагога-музиканта до вокально-виконавської діяльності – є специфічним виявленням фахової компетентності в умовах виконавського процесу.

Для успішного здійснення вокально-виконавської діяльності безумовно необхідні, поряд з вольовими, такі якості: емпатії, креативність, рефлексія, артистичність майбутнього педагога, технічна досконалість та стабільність виконання. Працюючи над розвитком професійної компетентності майбутнього вчителя музики на заняттях з постановки голосу треба розглядати її як сукупність професійних якостей та знань, які проектуються на його вміння дозволяючи виділити комплекс найважливіших умінь, що необхідні для успішного здійснення професійної діяльності, а саме: вміння оперувати набутими вокально-теоретичними та фаховими знаннями, втілити свої наміри, керувати емоційним тонусом виконання вокальних творів; технічні вміння, тобто відповідність теоретичної моделі інтерпретаційного задуму її акустичному відтворенню, використання колористичних можливостей свого голосу.

Таким чином професійна компетентність майбутнього вчителя музики передбачає здатність до глибокого осягнення змісту музики, виявлення власного ставлення до її художніх образів, технічно досконалого та артистичного втілення вокального твору в реальному звучанні.

Педагогічні дії, що сприятимуть формуванню професійної компетентності майбутніх фахівців. На заняттях з постановки голосу потрібно спрямовувати на підвищення технічної

майстерності: на прагнення до вдосконалення набутих професійних знань, розвиток пізнавального інтересу.

Творчий пошук, розв'язання проблемних ситуацій, що виникають при роботі з вокальними творами, прагнення до опрацювання нового репертуару призведе до можливості прийняття оригінальних, нестандартних інтерпретаційних рішень при виконанні вокальних творів. Виховання вибіркового ставлення студента до виконання різноманітних творів залежатиме від рівня засвоєння ним соціального досвіду і прийнятої у суспільстві системи цінностей, допоможе сформувати особистісний аспект ціннісних уявлень, що виявляються в оцінному судженні, усвідомленні позитивної чи негативної значущості власних виконавських дій.

Отже, формування професійної компетентності майбутнього вчителя музики набуває особливого значення у процесі вокально-професійної підготовки. Проблеми підвищення ефективності та якості вокально-професійної підготовки можуть бути вирішені шляхом удосконалення процесу навчання за допомогою впровадження нових технологій вокально-виконавської культури.

Література

1. Агикян М. О подготовке студента к педагогической деятельности. – М., 1984. – 231 с.
2. Микиша М. Практичні основи вокального мистецтва. – К.: Муз. Україна, 1971. – 90 с.
3. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: Світовий досвід / Під заг. ред. О.В.Овчарук. – К.: КІС, 2004. – 112 с.
4. Олексюк О.М., Кондратенко Г.Г., Ляшенко О.Д. Вступ до спеціальності: Навч. посіб. – К., 2011 р. – С. 102-117.

Стаття надійшла до редакції 18.11.2011 р.